

Foto: Robban Andersson

KU bör ta ett omtag på Saudiaffären

Trots att kontakterna mellan försvarets forskningsinstitut och regeringskansliet varit omfattande är bristen på dokumentation häpnadsväckande. Det beror inte på sekretess, utan på ovilja att sätta något på papper. Det skriver Nils Funcke.

Det kan synas som att konstitutionsutskottets (KU) granskningsbetänkande utgör vägs ände när det gäller att skapa klarhet i vilken roll tjänstemän och politiker i regeringskansliet spelade i den så kallade Saudiaffären. Men frågan är om KU grävt tillräckligt djupt?

"Det kom hela tiden olika besked om hur och om samarbetet skulle fortskrida med Saudiarabien. De besluten och beskeden kom oftast från försvarsdepartementet". Så beskriver den person som misstänktes för att ha läckt hemliga dokument situationen omkring 2008.

Personen som var operativt verksam delgavs misstanke om brott mot tystnadsplikten. Enligt misstankarna hade personen läckt hemligstämplade dokument om SSTI till Ekot. Bolaget SSTI bildades för att kringgå svenska regler och därmed tillgodose Saudiarabiens starka propåer att FOI, Försvarets forskningsinstitut, skulle utgöra samarbetspartner vid uppförandet av en anläggning för modifiering av anti-tankvapen.

Jag har tagit del av förhörsprotokollet som omgärdas av sekretess av hänsyn till den misstänkte. Av förhørsledarens sammanfattning framgår att den misstänkte är pressad men några detaljer om vem på departementet som fattat vilket beslut och lämnat vilket besked ger den misstänkte inte. Uppgiften om departementets ordergivning lämnar den misstänkte mer i förbigående och några följdfrågor tycks inte ha ställts vilket har sin naturliga förklaring i att förhöret inte gällde politikernas och departementstjänstemännens inblandning.

Trots att ett stort antal personer medverkat och kontakterna mellan FOI och regeringskansliet varit omfattande är bristen på dokumentation om SSTI häpnadsväckande. Det beror inte på sekretessbestämmelserna eftersom KU kan forcera även den strängaste sekretess utan snarast på en ovilja att fästa något överhuvudtaget på papper som skulle kunna utgöra allmän handling. Lågligt gallrades det enda kända dokumentet på regeringskansliet i form av ett e-brev våren 2009 till regeringskansliet om SSTI. Innehållet i handlingen bevarades däremot i en "arbetshandling" som därmed inte utgör allmän handling.

Av KU:s granskning framgår att samordningskansliet inom regeringskansliet med en statssekreterare från vardera av regeringspartierna spelat en roll i Saudiaffären. Men även här är det stopp för insyn även för KU eftersom kansliet enligt regeringens

tolkning inte är en del av myndigheten.

Hemlighetsmakeriet och försöken att kringgå gällande regler tar sig också uttryck i finansieringen av SSTI. Startkapitalet på 250 000 kronor levereras i en påse från den militära underrättelsetjänsten (MUST) till FOI:s säkerhetschef för att en anställd vid FOI skulle kunna starta enmansbolaget SSTI. Pengarna återbetalades senare från FOI till MUST via två fejkade fakturor.

Det underlag KU tagit fram är omfattande. Bland annat har tolv personer kallats till öppna och/eller hemliga utfrågningar. De som passerat revy i KU har sånär som en person varit myndighetsförträdare, politiker och politiskt tillsatta tjänstemän i regeringskansliet men ingen har lämnat uppgifter som skapat klarhet i vem som visste om konstruktionen med SSTI:s innan samarbetet mellan FOI och SSTI stoppades i början av 2010.

Vid läsning av utfrågningarna framkallas bilden av en militärindustriell kamrat- och vänskapskrets. De personliga kopplingarna är starka både professionellt och privat även med näringslivet. Tjänstemän vandrar mellan departement och myndigheter och den före detta FOI-chefen, Madelene Sandström, uttrycker det som att "jag har många tidigare medarbetare inne på departementet".

Starka yrkes- och vänskapsrelationer i kombination med ett ömsesidigt intresse av att så lite som möjligt ska bli blottlagt i kombination med bristande dokumentation gör det närmast omöjligt att belägga vem som spelat vilken fiol. Det har lämnat utrymme för spekulationer och insinuanta tankespår om att regeringen borde vetat men valde att inte fråga och inte informerades för att kunna dementera.

NILS FUNCKE.

Foto: Ylwa
Yngvesson

KU har kallat nyckelpersoner och chefer till utfrågningarna. Men kanske svaren på vem som visste vad när kan sökas längre ned i hierarkin? Den person som delgavs misstanke på brott mot tystnadsplikten kanske sitter inne med uppgifter som kan skapa klarhet i regeringskansliets inblandning. KU bör ta ett omtag.

NILS FUNCKE

Frilansjournalist och utbildare med yttrandefrihet som specialitet. Han har tidigare varit sekreterare i Yttrandefrihetskommittén och utgivare för Riksdag & Departement.

Publicerad 05 aug 2013 05:34

Adress till denna artikel:

<http://www.expressen.se/debatt/ku-bor-ta-ett-omtag-pa-saudiaffaren>